

Arbetsmarknadsdepartementet

Remissyttrande över betänkandet Visselblåsare – Stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden (SOU 2014:31)

A2014/2170/ARM

Sammanfattning

Kriminalvården ställer sig positiv till förslaget om såväl stärkt skydd för visselblåsare som arbetsgivares skyldighet att införa rutiner för larm om allvarliga missförhållanden. För att förutsättningarna för arbetstagare att slå larm ska vara goda måste definitionen av ”allvarliga missförhållanden” vara tydlig och lättbegriplig. Den enskilde arbetstagaren måste på förhand kunna känna sig säker på att få stärkt skydd och att få vara anonym. Kriminalvården anser därför att begreppet allvarliga missförhållanden behöver förtydligas ytterligare. Samtidigt måste det vara tydligt att regelverket inte är en kanal för missnöjesyttringar. Kriminalvården gör mot denna bakgrund den bedömningen att krav på att anmälaren ska ha haft fog för sin anmälan ska ställas även vid interna larm.

Kriminalvården ser gärna att behovet av att sluta kollektivavtal om avvikelse från lagen förtydligas med exempel på när det kan vara aktuellt och att det bör finnas en miniminivå som inte går att förhandla bort.

Kriminalvården vill också understryka att det är viktigt att resurser avsätts för att tydligt informera arbetstagare och arbetsgivare om innebörden av den nya lagstiftningen.

Kriminalvården utvecklar nedan sina synpunkter.

Ny lag om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden*Allvarliga missförhållanden*

Kriminalvården ser en risk i att en alltför otydlig definition av ”allvarliga missförhållanden” riskerar medföra att syftet med den nya lagen förfelas eftersom arbetstagaren har svårt att förutse vad som når upp till ”allvarliga missförhållanden”. Den enskilde arbetstagaren kan då inte på förhand vara säker på att få det skydd som lagen ger, inte minst rättigheten att få vara anonym. Lagens genomslagskraft riskerar då att begränsas.

Även om det finns ett krav på att larmet ska avse allvarliga missförhållanden kommer sannolikt även larm av mindre allvarlighetsgrad att komma in. Anmälaren kan ha larmat i tron att denne har ett förstärkt skydd. Kriminalvården efterfrågar ett resonemang kring hur sådana anmälningar ska hanteras.

Avvikande avtal

Av förslaget framgår att avvikelser kan göras genom centrala kollektivavtal. Behovet av att sluta sådana kollektivavtal behöver förtydligas genom exempel på när det kan vara aktuellt. Kriminalvården anser att det behövs en lagreglerad miniminivå som inte kan avtalas bort.

Interna och externa larm

Att arbetstagaren vid interna larm inte ska behöva ha fog för att sakförhållandena är riktiga för att få stärkt skydd bör ses i ljuset av och vägas emot den skada som ett obefogat larm kan orsaka de/den eventuellt utpekade i larmet. Kriminalvården gör den bedömningen att krav på att anmälaren ska ha haft fog för sin anmälan även ska ställas vid interna larm.

Övrigt

Om utredningens förslag leder till reglering vill Kriminalvården poängtera vikten av att resurser avsätts för att tydligt informera arbetstagare och arbetsgivare om innebörden av den nya lagstiftningen. Det är viktigt att förklara processerna gällande internt respektive externt larm, vad som avses med "allvarliga missförhållanden" och vilken kunskap som krävs av arbetstagaren om det missförhållande man reagerat på. Något som också behöver tydligt belysas är skillnaden mellan den föreslagna skyddslagstiftningen och när man som arbetstagare är skyldig att rapportera enligt redan befintliga kontrollsystem och det därmed inte kan rapporteras anonymt, t.ex. incidentrapporteringssystem och lex Maria.

Det vore också bra om förslaget kompletterades med en tydlig genomförandeplan, hur man ska informera både arbetsgivare och arbetstagare.

Avslutningsvis vill Kriminalvården nämna att som en del i det förändringsarbete som nu genomförs inom Kriminalvården ingår ett förstärkt värdegrundsarbete. Inom detta arbete utreds nu behovet av och förutsättningarna för att införa en visselblåsarordning i Kriminalvården.

Detta ärende har beslutats av generaldirektören Nils Öberg. I handläggningen har även kriminalvårdsdirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark, processledaren för värdegrundfrågor Malin Stavvind och utredaren Ingrid Parkkali (föredraganden) deltagit.

Nils Öberg

Ingrid Parkkali